

ע"פ 1902/14 - מדינת ישראל נגד אדוארד נתנוב

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 1902/14

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט נ' סולברג

המערערת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: אדוארד נתנוב

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע
מיום 27.01.2014 בת"פ 48722-07-13 שניתן על ידי
כבוד השופט י' עדן

תאריך הישיבה: כ' בסיוון התשע"ד (18.6.2014)

בשם המערערת: עו"ד אושרה פטל רוזנברג

בשם המשיב: עו"ד יאיר דרייגור

פסק-דין

*

1. ערעור שהגישה המדינה על קולת העונשים שגזר בית המשפט המחוזי בבאר שבע (כבוד השופט י' עדן) ביום 27.1.2014 על המשיב, בעקבות הרשעתו במסגרת הסדר טיעון בעבירות של הפקרה אחרי פגיעה, נהיגה בשכרות, מסירת ידיעה כוזבת ונהיגה ברכב שרישיונו פקע. בגין עבירות אלה הושתו על המשיב עשרים חודשי מאסר בפועל; שנים עשר חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור עבירה של הפקרה אחרי פגיעה במשך שלוש שנים; קנס בסך ₪ 2,000 או מאסר למשך עשרה ימים תחתיו; פיצוי למתלונן בסך ₪ 10,000; ופסילת רישיון למשך עשר שנים.

הרקע העובדתי ופסק דינו של בית המשפט קמא

2. על פי עובדות כתב האישום, בהן הודה המשיב כאמור, ביום 18.7.2013 הוא נהג ברכב שרישיונו אינו בתוקף, בהיותו שיכור ופגע חזיתית בהולך רגל, אשר נחבט בשמשה הקדמית והוטל אל הכביש. הולך הרגל הובהל לבית החולים כשהוא מורדם ומונשם, ואושפז לקבלת טיפול ולהשגחה לאחר שנמצא כי הוא סובל משברים בחוליות הצוואר, שבר בשוק, ירידה בתחושה ברגל ימין ופצעי שפשוף. המשיב מצידו המשיך בנסיעה מבלי להזעיק עזרה, אף שידע שהולך הרגל נפגע והותיר אותו שוכב פצוע על הכביש. אם לא די בכך, המשיב אף החנה את הרכב סמוך לביתו בקרית מלאכי, שבר את מפתח הרכב בתוך מתג ההנעה כדי לדמות מצב של גניבת הרכב על ידי אחר ובסמוך לאחר מכן פנה ביוזמתו לתחנת המשטרה, דיווח כי שמע בחדשות על כך שרכב הדומה לשלו היה מעורב בתאונה, וטען כי רכבו נגנב. המשיב מיאן לתת דגימת אוויר נשוף והכשיל מספר פעמים את הבדיקה שנערכה לו באמצעות מכשיר הינשוף לפי דרישת השוטר, אך בבדיקת הדם שנערכה לו כחמש שעות לאחר התאונה חשפה בגופו אלכוהול בריכוז של 120 מיליגרם. בגין מעשים אלה, הואשם המשיב, כאמור, והורשע על פי הודאתו בעבירות של הפקרה אחרי פגיעה לפי סעיף 64א(ג) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: פקודת התעבורה), נהיגה בשכרות לפי סעיף 62(3) בנסיבות סעיף 64ד(א) לפקודת התעבורה, מסירת ידיעה כוזבת לפי סעיף 243 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ונהיגה ברכב שרישיונו פקע, לפי סעיף 2 לפקודת התעבורה.

בהסדר הטיעון הוסכם כי המערערת תעתור לעונש מאסר בפועל שלא יעלה על שש שנות מאסר, ואילו המשיב יטען לעניין העונש כהבנתו. כן הוסכם כי יוטלו על המשיב קנס ופיצויים שסכומם ייקבע על פי שיקול דעתו של בית המשפט.

3. שירות המבחן שאליו הופנה המשיב לקבלת תסקיר, המליץ על הטלת מאסר בפועל תוך שילובו של המבקש בתוכנית טיפול במסגרת שב"ס ולאחר שמיעת הטיעונים לעונש, גזר בית המשפט קמא על המשיב ביום 27.1.2014 את העונשים שפורטו לעיל. בגזר הדין עמד בית המשפט קמא על חומרתה של עבירת ההפקרה ועל הצורך להחמיר עם מבצעה בעקבות תיקון פקודת התעבורה (מס' 101), התשע"ב-2011 (להלן: תיקון 101 לפקודה) וכן על הערכים המוגנים העומדים בבסיסה אשר נפגעו ממעשיו של המשיב. כמו כן, הדגיש בית המשפט קמא כי נזקיו של הנפגע חמורים, וכי הסרטונים שהגיש המשיב מהם ביקש להסיק כי מדובר בפגיעה קלה אין בהם כדי לבסס את טענתו זו. בית המשפט קבע כי נסיבותיה הקשות של התאונה, לרבות העובדה כי המשיב נהג בעודו שיכור וללא רישיון רכב תקף, מגבירות את החובה של הנהג הפוגע לעצור ולהזעיק עזרה, ויש בהן כדי להשפיע על מתחם הענישה הראוי. עוד הוסיף כי לא זו בלבד שהמשיב הפקיר את הנפגע, אלא שלאחר ההפקרה ניסה באופן מתוחכם להונות את גורמי האכיפה וליצור מצג כאילו רכבו נגנב. בקביעת מתחם העונש ההולם שקל בית המשפט קמא את כל השיקולים שתוארו לעיל, אך הביא בחשבון גם את העובדה כי התאונה לא קרתה באשמת המשיב וכי לא יוחסה לו כל עבירה בגין עצם קרות התאונה. על כן, קבע בית המשפט כי מתחם הענישה הראוי נע במקרה דנן בין שנים עשר לארבעים ושמונה חודשי

מאסר בפועל ולצורך קביעת העונש בתוך המתחם עמד בית המשפט על נסיבותיו האישיות והמשפחתיות של המשיב אשר פורטו בתסקיר וכן התייחס לעברו הפלילי (הכולל עבירות תקיפה ואיומים ו-32 עבירות תעבורה שונות, לרבות נהיגה ללא רישיון נהיגה), אך ציין כי ההרשעות אינן מן העת האחרונה ובסופו של יום הטיל עליו, כאמור, את העונשים אשר פורטו בפתח פסק-דין זה.

טענות הצדדים ותסקיר שירות המבחן

4. בערעור שלפנינו טוענת המדינה כי העונש שנגזר על המשיב סוטה לקולה במידה ניכרת מן העונש הראוי בנסיבות העניין ואינו הולם את חומרת עבירת ההפקרה, את נסיבותיה ואת מידת אשמו של המשיב, אשר נהג בשכרות בעת מעשה ההפקרה ומסר ידיעה כוזבת למשטרה. זאת, בפרט בהתחשב בעברו הפלילי והתעבורתי של המשיב ונוכח אי נטילת אחריות מלאה על מעשיו. לטענת המדינה בית המשפט קמא שגה הן בקביעת מתחם העונש ההולם והן בגזירת העונש בתוך המתחם האמור. לעניין מתחם העונש הראוי מדגישה המדינה כי המחוקק ראה צורך בהחמרת הענישה בגין עבירת ההפקרה ונתן לכך ביטוי בתיקון 101 לפקודה מחודש נובמבר 2011, בו הוחמר העונש הקבוע בצדה של החלופה המחמירה שבעבירה - בה הורשע המשיב - והועמד על ארבע עשר שנים תחת תשע השנים שהיו קבועות לצד עבירה זו קודם לכן. עוד טוענת המדינה כי בגזרו את העונש בתוך מתחם הענישה לא נתן בית המשפט קמא משקל מספיק לעברו הפלילי המכביד של המשיב, הכולל גם עבירות תעבורה רבות, וכן לכך שהמשיב התקשה ליטול אחריות מלאה על מעשיו, כפי שעולה מתסקיר שירות המבחן שנערך בעניינו.

5. המשיב טוען כי העונש שנגזר הולם את נסיבות המקרה בהדגישו את העדר האשמה מצדו בגרימת התאונה; את ניסיונו להתקשר ולהזעיק עזרה לאחר התאונה; את הודאתו שחסכה זמן שיפוטי; ואת העובדה כי הנפגע הופקר על ידו במקום בו נכחו עוברים ושבים. עוד טוען המשיב כי עונש המאסר שהושת עליו אינו סוטה מרף הענישה שנקבע בפסיקה וכי נכונותו להשתלב בהליך שיקומי נושאת אף היא משקל לקולה. לבסוף, מציין המשיב כי הוא נכון לקבל עליו החמרה בעונש ככל שהדבר נוגע לפסילת רישיון הנהיגה שלו, באופן שזה ייפסל לצמיתות.

6. לקראת הדיון הגיש שירות המבחן תסקיר עדכני המבוסס על דוח של גורמי הטיפול בבית כלא "דקל", בו צוין כי המשיב מודה בעבירות המיוחסות לו ומביע חרטה על ביצוען. אשר לפן הטיפולי ציין שירות המבחן כי המשיב משתתף בקבוצת "צעדים" בהנחיית מדריך גמילה וניכר כי קבוצה זו משמעותית עבורו וכן הוא משתתף במפגשי "מכורים אנונימיים". עם זאת צוין כי בתאריך 30.4.2014 נערך ניסיון לגייס את המשיב לתהליך טיפול ייעודי בין כותלי הכלא בתחום התמכרותו לאלכוהול, אך המשיב מיאן להשתלב בו משום שסבר כי התחייבותו להשלמת הטיפול עלולה לפגוע באפשרות לשחרורו המוקדם. במהלך הדיון שהתקיים בפנינו ביום 18.6.2014, התגלתה אי התאמה מסוימת בין האמור בתסקיר לענין זה ובין דברים שכתב בית המשפט המחוזי בבאר שבע בפסק-דין מיום 10.6.2014 בעתירת אסיר שהגיש המשיב (עת"א 13755-05-14), שם נקבע כי יש לאפשר למשיב להשתלב בסבב חופשות משלא נמצא כי הוא נעדר מוטיבציה להליך הטיפולי. בשאלה שהופנתה בעניין זה אל שירות המבחן התקשתה קצינת המבחן ליישב את הסתירה, לכאורה, בין הדברים ועל כן הורנו כי תוגש הודעה משלימה בעניין זה בתוך שבעה ימים ולאחר בירור נוסף. ביום 26.6.2014 הוגש תסקיר משלים בו שב שירות המבחן ומציין כי המשיב סירב להשתלב בתהליך טיפול ייעודי בשם "חדר לב", נוכח חששו כי הדבר יפגע באפשרות לשחרור מוקדם. עוד צוין בתסקיר כי המשיב נפגש עם נציגת הרשות לשיקום האסיר, ובימים אלו מתגבשת תוכנית שיקום עבורו הכוללת טיפול במרכז יום.

דיון והכרעה

כידוע, לא בנקל תתערב ערכאת הערעור לחומרה או לקולה בעונשים שגזרה הערכאה הדיונית, והתערבות כזו שמורה לאותם מקרים חריגים בהם העונש שהוטל חורג במידה ניכרת מרמת הענישה המקובלת והראויה בנסיבות דומות או אם נפלה בגזר הדין טעות מהותית (ראו ע"פ 9097/05 מדינת ישראל נ' ורשילובסקי, פסקה 8 (3.7.2006); ע"פ 3091/08 טרייגר נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (29.1.2009)). בהינתן כלל זה הנקוט בידנו לא מצאתי כי המקרה דנן מצדיק את התערבותנו. אכן, בית משפט זה עמד שוב ושוב על חומרתה של עבירת ההפקרה כעבירה הפוגעת בשורשי הסולידריות החברתית והאישית בחברה מתוקנת (רע"פ 3626/01 ויצמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 187, 228 (2002)). עוד עמד בית המשפט על הצורך לגזור בגין עבירה זו עונש ממשי והולם והדגיש כי כך נהגו בתי המשפט בפסקי הדין שקדמו לתיקון 101 לפקודה ועל אחת כמה וכמה כך יש לנהוג "לאחר תיקון זה שהחמיר באופן ממשי את הענישה על הפקרה לאחר פגיעה, בפרט באותם המקרים שבהם נגרמה חבלה חמורה לאדם" (ע"פ 7878/12 מדינת ישראל נ' ארגוב, פסקה 8 (21.5.2013) (להלן: עניין ארגוב)). עם זאת, לא מצאתי כי מתחם הענישה שקבע בית המשפט קמא במקרה דנן או העונש שהטיל בתוך אותו המתחם חורגים במידה כה ניכרת ממתחם הענישה המקובל והראוי או מן העונש המקובל והראוי עד כי עלינו להתערב בו (ראו ע"פ 8349/12 גראב נ' מדינת ישראל (13.3.2013); ע"פ 12039/04 אשר נ' מדינת ישראל (16.6.2005); עניין ארגוב). זאת בייחוד בהינתן העובדה - הנושאת משקל לא מבוטל במקרה דנן - כי המשיב אינו נושא באשם לגרימת התאונה עצמה. אמנם בתוך המתחם שנקבע ניתן היה בהחלט לגזור על המשיב בגין המעשים בהם הורשע גם עונש העולה בחודשים מספר על העונש שנגזר עליו. ואולם, בנוסף לכלל אי-התערבות שאנו אמונים עליו כערכאת ערעור על פי הקריטריונים שפורטו, נקוט בידנו גם הכלל לפיו כערכאת הערעור איננו נוהגים למצות את הדין עם הנידון (ע"פ 6348/05 מדינת ישראל נ' תלאווי, פסקה 7 (1.8.2005); ע"פ 814/12 מדינת ישראל נ' סויסה, פסקה 52 (25.10.2012)).

בשל כל הטעמים הללו דין הערעור, ככל שהוא נוגע לעונש המאסר שהוטל על המשיב, להידחות. ואולם, נוכח העבר התעבורתי המכביד של המשיב ובהינתן ההסכמה שהביע בעניין זה במהלך הדיון מיום 18.6.2014 (ראו שורות 18-21 לפרוטוקול הדיון), מצאתי כי יהא זה נכון להוסיף על העונשים שנגזרו עליו גם עונש של שלילת רישיון הנהיגה לצמיתות.

אשר על כן, הערעור נדחה, למעט העונש שהוסף בהסכמה והנוגע לפסילת רישיון הנהיגה של המשיב לצמיתות.

ניתן היום, ג' בתמוז התשע"ד (1.7.2014).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט